

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Jesie Łotia
D. X: 921/2475 Pom.

I/1. Relacja k. 3 s. 1-2
Dylogosia Sr. Sz. - WSK
t. mous.

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 9

VI. Fotografie

brak

1/1. Relacja - Jeszke Łofia

1. Relacja o Łofii Jeszke autorstwa
Łofii Węclawskiej z 10. 11. 1979,
mpis

l. 3 s. 1-3

Niniejszym podaję dane o Nieżyjącej już cioci mojej Zofii Jeszke, więźniarce obozu Rawensbrück, gdzie znalazła się za tajne nauczanie języka polskiego podczas okupacji niemieckiej, i wżg przesłanej ankiety postaram się fakty te odtworzyć.

ad. I. Jeszke Zofia /niezamężna/

2. ur.dn. 11.I.? 1900r. w Górze pow. Znin

zmarła (śmiercią naturalną) dn. 21.I.1977r. w Drezdenku woj. Górz Górzów WLKP. i pochowana na cmentarzu Najśw. Serca Jezusowego w

3. rBydgoszczBolesław i Stanisława Jeszke z domu Balicka.

zmarli oboje w 1933r. w Bydgoszczy.

4. ojciec był nauczycielem, kierownikiem szkoły podstawowej w Górze pow. Znin, do 1928r. do czasu przejścia na emeryturę.

5. była nauczycielką.

6. podaję mój adres: Zofia Więclawska 60- 301 poznań 7 ul. Jugosławiańska 41.

ad II.

Od 1919r. nauczała w języku polskim w szkole ludowej w Górze pow. Znin jako siła pomocnicza, a po skończeniu Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Inowrocławiu, od lipca 1926r. była na stałej posadzie nauczycielki przy tejże szkole. Po ukończeniu W.K.N. (państw Wyższy Kurs Nauczycielstwa) w Toruniu, była od roku 1927 nauczycielką i kierowniczką Szkół Podstawowych w Bydgoszczy i mieszkała przy ul. Sowińskiego 12 aż do 1939r.

ad III.

Była wielką patriotką całym sercem oddana sprawie nauczania młodzieży to też od 1939r. udzielała się w tajnym nauczaniu, organizowanym przez bydgoskich nauczycieli, sama pracując jako pomoc i tłumaczka (znała doskonale język niemiecki) przy lekarzu Niemcu.

O "wpadce" zdecydował przypadek, gdy jeden z uczniów 10 lat (nie chciałabym podawać ani nazwiska, ani adresu, bo dziś na stanowisku), wracał z lekcji z zeszytem pod rękę do domu i zapytany przez Niemca co tam ma, pokazał zeszyt z polskim wypracowaniem i podał adres nauczycielki tj. Zofii Jeszke, która już dla ostrożności zmieniła mieszkanie. z ul. Sowińskiego na ul. Batorego 2. Niestety i tam znalazło ją Gestapo i została aresztowana dn. 26 lipca 1944r. i skazana na obóz Ravensbrück w którym przebywała od września 1944r. do połowy marca 1945r. potem przetransportowana do straszego obozu zagłady Bergen-Belsen, z którego uwolnił ją i inne Polki - Czerwony Krzyż działający w Szwecji.

Dokładnie o powyższym relacjonuje naoczny świadek:

W czasie okupacji zobaczyłam Zofię Jeszke w ostatnich dniach lipca 1944r w zbiorowej celi bydgoskiego gestapo, już po pierwszym, wstępnym przesłuchaniu. Najpierw poznałam w niej moją nauczycielkę historii w szkole pow

szechnej przedwojennej. Dopiero później z rozmowy jakie udało nam się przeprowadzić, obie zorientowałyśmy się, że zostałyśmy aresztowane tego samego dnia 26 lipca 1944r. i w tej samej sprawie, dotyczącej nauczania młodzieży polskiej w tajnym nauczaniu, za co zostałyśmy skazane na obóz koncentr. w Ravensbrück .

Po kilku tygodniach więzienia w Gestapo w drugiej połowie sierpnia, wywieziono nas razem z innymi więźniarkami najpierw do więzienia w Poznaniu, gdzie również przebywałam z Zofią Jeszke w tej samej celi. Pod koniec sierpnia dużym transportem więźniarek z całej Polski, wieziona byłam do Berlina i kilka dni trzymana w Moabicie. Zofia Jeszke została jeszcze w więzieniu w Poznaniu, ponieważ była tam potrzebna jako tłumaczka.

Około 8 września ogromnym transportem kobiet z wszystkich państw europejskich okupowanych przez hitlerowców zostałam przywieziona do Ravensbrück. Około 15 września spotkałam się w tym obozie znów z Zofią Jeszke. Ja otrzymałam numer więźnia politycznego 66466, a Zofia Jeszke mogła mieć nr około 67000.

Tak w Gestapo jak i w obozie nie rozmawiałyśmy szczegółowo na temat naszej pracy tajnej w czasie okupacji, ponieważ to było wciąż jeszcze niebezpieczne. Usiłowałyśmy raczej zapomnieć, zwłaszcza nazwiska.

Teraz najważniejszą sprawą było wzajemnie sobie pomagać, aby nie zginąć. Dzięki temu w dosyć dobrym stanie przeżyłyśmy aż do połowy lutego 1945 r kiedy zaczęły się owe sławne selekcje obozowe. Przyjeżdżały specjalne komisje gestapowców, przed którymi trzeba było maszerować i oni przeznaczali poszczególne kobiety do "odpowiednich" transportów. Po sposobie dobierania można się było domyśleć o jaki transport chodziło. Te selekcje rozdzieliły mnie z Zofią Jeszke. Dostała się ona do transportu składającego się z osób starszych i chorych. Ten transport wcześniej opuścił obóz i skierowany został do obozu Bergen-Belsen, z którego uwolnił więźniarki Czerwony Krzyż z Szwecji.

Mnie wywieziono z dużym transportem młodszych kobiet, wśród których było bardzo wiele Żydówek, w drugiej połowie marca do Konzentrations-Lager Flossenburg/Kommando na terenie Czechosłowacji w Sudetach. Tam 7 albo 8 maja zostałam uwolniona przez żołnierzy amerykańskich. Dopiero po wojnie gdy się z Zofią Jeszke spotkałam i mówiłyśmy na temat naszego aresztowania, pewne sprawy się wyjaśniły i jak stwierdziłyśmy, zupełnie przypadkowo połączone zostały w Gestapo dwa różne nurty tajnego nauczania w Bydgoszczy.

ad.IV.

Po uwolnieniu z Bergen-Belsen przez szwedzki Czerwony Krzyż Zofia Jeszke

zachorowała w Szwecji poważnie na Tbc. (zachorowanie poobozowe), stąd nie mogła wrócić do Polski jak chciała i zamierzała zaraz po wyzwoleniu. Po dłuższym leczeniu i pobycie w sanatorium i rekonwalescencji, zaczęła pracować w Borås w fabryce konfekcji damskiej, opanowała dobrze język szwedzki. Pracowała tam aż do przejścia na emeryturę, do sierpnia 1976 r. Mieszkała nadal w Borås Fristadsvägen 75. W miesiącu tym już bardzo schorowana w wieku 77 lat, nigdy nie pozbawszy się obywatelstwa polskiego przywieziona została do Polski, gdzie w Drezdenku (dawne męża i moje miejsce zamieszkania i pracy) zmarła w styczniu 1977 r. Jedynym jej marzeniem i życzeniem było być pochowaną, będąc jedynaczką, w grobie rodziców na ziemi polskiej. Cieszę się że mogę zadośćuczynić jej życzeniom.

Zofia Więclawska

60-301 Poznań 7

Poznań dn. 10.XI. 1979

*Za zgodność
Mausionk
17-7-1980 r.*

T: K: 921/2475 Pom.

Bydgoszcz

Jeszke Lofia

V. Party informacyjne
k. 9

5.21.1.1.

Pomorie

R 243 / Bydgoszcz

Tj. n. (15)
Rosenbrück-Bergen-
Balden.
L.H.P. WSK.

+ Justka Lofka

+ Nazwisko i imię

Nazwisko panięskie

Bolesław i Stanisław z d. Balicke

Pseudonim

Nazwisko okupacyjne

11.I? 1900 w Górze pow. Żużel

Imiona rodz. nazwisk matki Data i miejs. urodz.

~~Obecnie~~ w Łowicz 502-35 Bolesław 21.I. 1977 Opatówek woj. łowickie

Adres obecny

Data i miejs. śmierci

Frista ds. wagen 75 B (Łowicz)

Zródła i zapisy biograficzne: Czekanowski K. Ruch Ofiar w Pomorzu i dalszemu 1939-45. MON 1972 s. 276

Członkowie korp. organ. harc. "Bdz qstos" pias WSK.

Relacja w. Nasta Martyrologia Kancelaryjstwa Bydgoskiego 1939-1945. Wyd. Z N.P. Bydgoszcz 1972 str. 133, 146, 149

Kaučycella - karcera, prave w kopcu. M.S.K.
Pracownik lin mawzenie i ty. zbroi karcera
Opisuje, gdy na karcera zbroi oddzielna praca zeszla
ty. "Januszek" jej uszka zapadl sobie uszka w dzien-
niczku, ktory spadl w ruce gestapo. Lohia jezke i
my Nanda Polasewka i p. Maria Bueshodka i jedna
jedna karcera zostaly arestowane. t. jezke B.IX. 1944
opracowano do karcera. Ta karcera karcera
byla Maria Buegoni - Bueshodka
Pracownik. do karcera. Tam przebywala do VII. 1946
Relacja p. kopcu - pomietlona pos. dane.
Maja Buehodka 12. VI. 1979r. B.J.

Przyniesie od "Januszek" oddzielna w lesie smukalstwu
Maja Buehodka. (Kamienin Wawracz, Stawac M, Kieszni Witold).

5.24.1.1.

T. u (15)

Pomorie

R 243/4 Bydgoszcz

LHP WSK
"Ravenstein"

++

~~Moskwa~~ Zofia (Jeska)

Nazwisko i imię

Nazwisko panięskie

~~Kozak~~

d. u. 1900 z.

Pseudonimy

~~u. 1900 z.~~

Nazwiska używane

obecny w Szwecji 502-35 Boras

w czasie okupacji

1 stycznia 1977

Adres obecny

Fristadswagen 75 B (Szwecja)

Data i miejsce śmierci
ew. przyczyna

ZRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE:

Ciekawostki k. Ruch Opornia na Pomorzu Gdańskim 1974-75
MON 1972 s. 276

całkowicie Karty organiz. harc. "Przechodzący" oraz WSK

Relacja E. Nawro. "Wandologiczne Wanderylistów Bydgoskich"
1939-1945. Wyd. Z. M. P. Bydgoszcz 1972r. str. 133, 146, 149.

Naucyielka, kancarka pracuje w kausp. L.S.K.
Przedmiotem tym naucaenie i ty. zbrodni kaweerskie.
Opisuje gdy, ze takij zbrove odbratit prymere ni ty.
Tanuszek jej ueni zapinwat sobi wmytko w dnie miedzi.
ktory wpedi w see gestapo, Zofia Jenke j. m. Gauda
Palmowska i Janina Jankowa. zostaly aresztowane.
Z. Jenke 13. IX 1944 r. wyslano do Ravensbrücki.
Je tencis kancarka byta Maria Bięgoń-
Burskowska
Pocz. PCK do Szwecji, tam przyjeżdża
do VIII. 1976 r.
Belaraja p. Kapel - polsienka p. r. dane.
Del. Zofii Nijetawskiej z dn. 10. XI. 1979 r.

Bydgoszcz

3
pesechke - kierowni - abtymce
prawni i miedz. Wzrosty
sluzy kobiet.

Liubawski, str. 406 (226)

a

Bydgoszcz

4

+ Jeszke Zofia od Jeszke

Jeżkówna Zofia

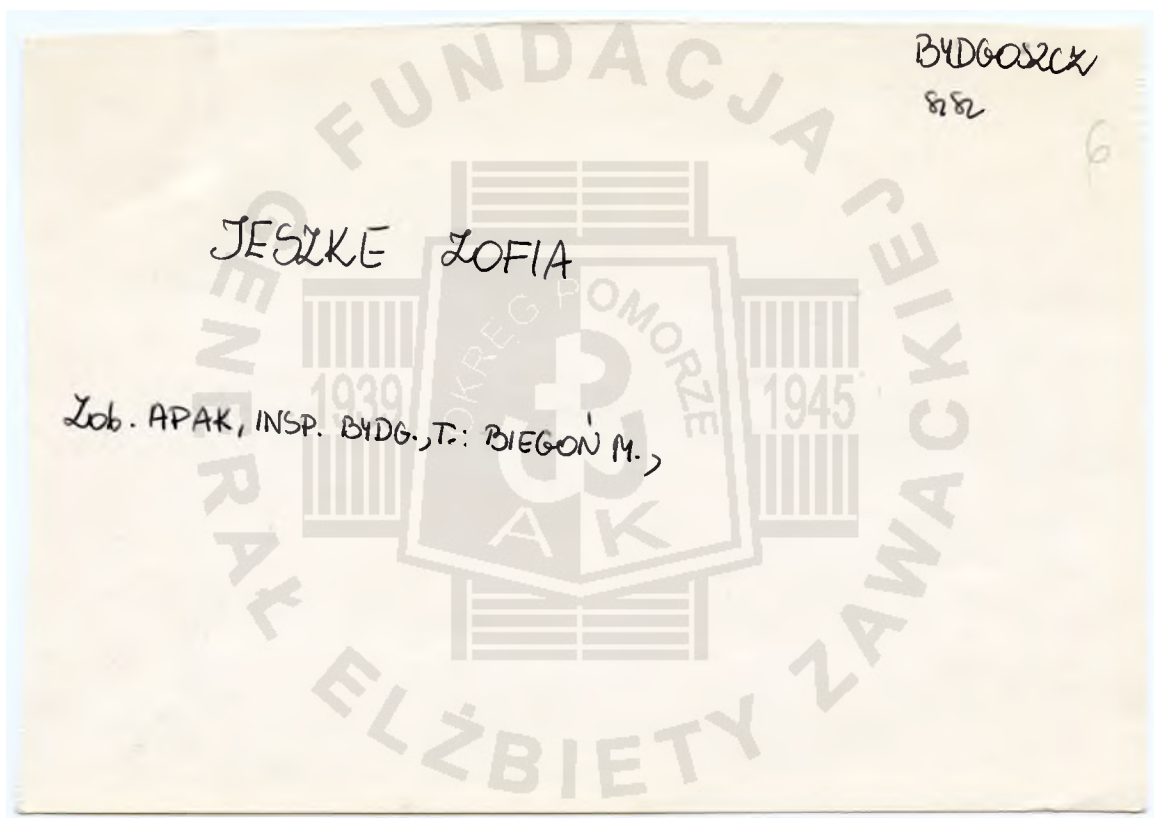
Bydgoszcz
tajne nauca.

5

Na terenie Bydgoszczy i powiatu tajne zorganizowane
nauczanie prowadziła m.in. Zofia Jeżkówna.

Zob. Biuletyn FAPAK w 4/2003, s. 9

13.09.04. ~~to~~

a

Bydgoszcz

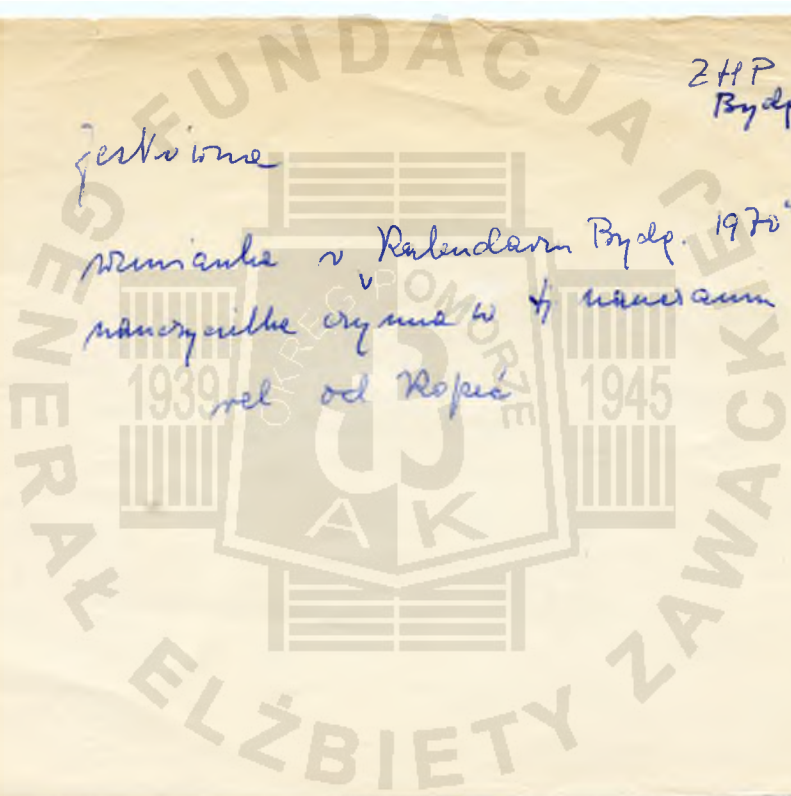
szaref.
szeregi 7
okr.
Pomorze.

Żeozke Lofia

Instruktor, harcmistrz.
Arestowana przez gestapo bydgoskie
w lipcu 1944. Wraz z dużą grupą harcerzy.
Bekonspiracja miała niewielki zakres, dzięki
postawie hm Maciejewskiego - Komendanta harcer
bydgoskiego

Łódź Bogdan Chrusanowski } Polska Podziemia na
Andrzej Gosiński } Pomorzu w l. 1939-45.
Krzysztof Steyer } str. 277

N.M 2006 Wyd. "Oskar" 2005r.

ZHP - Pom
Bydgoszcz 8

zestawione

manuskrypty v. Rękopisów Bydgoszcz 1970° s. 125
manuskrypty oryginalne z manuskryptami
1939 rok od Rękopisów 1945

Weskonar i n

A

Bydgoszcz 9
Sz. Sz.

Przeważa tajne nauwanie.

Zob: Wreubel Henryk, Bydgoszcz AK, T: 11: 418 / 1044 Pom, t. 4, cz. II, s. 7

MK IV 02

Yesake Zofia

ESTANOWA T

